

Etablering av et **VILLREINSENTER** på HJERKINN. En forstudie

Innhold:

Sammendrag	side 1	7. Villreinsenteret og forholdet til iNasjonalparker og annen naturinformasjon	side 19
Formål	side 2	8. Villreinsenteret og villreinforvaltningen	side 25
Forord	side 3	9. Villreinsenteret og andre samarbeidspartnere	side 28
1. Bakgrunn	side 4	10. Bemanning av senteret	side 32
2. Faser i etableringen av villreinsenteret på Hjerkin	side 11	11. Informasjonsstrategi og informasjonskanaler	side 33
3. Formålet for villreinsenteret på Hjerkin	side 12	12. Finansiering av villreinsenteret	side 34
4. Målgrupper	side 12	13. Videre framdrift	side 36
5. Hovedutfordringer for villreinforvaltningen	side 14	14. Etablering av en større publikumsattraksjon	side 37
6. Funksjoner for villreinsenteret på Hjerkin	side 15	15. Litteratur	side 40

Sammendrag

Denne forstudien er utarbeidet av Dovrefjellrådet etter oppdrag fra Direktoratet for naturforvaltning. Arbeidet er gjennomført av en prosjektgruppe bestående av 12 personer med tilknytning til villreinforvaltning, forskning og formidling. En referansegruppe har kommet med innspill og uttalt seg til rapporten.

En lokal gruppe med interesser i villreinforvaltningen i Dovrefjell-Rondane-området lanserte ideen med å opprette et villreinsenter i og ved bygningsmassen på Hjerkinna når forsvarets bruk av bygningene opphører. Ideen fikk bred støtte fra kommuner og fylkeskommuner, organisasjoner og villreininteresser i regionen. Stortinget og Miljøverndepartementet har senere fulgt opp ideen, og satt av betydelige midler for en realisering av et villreinsenter på Hjerkinna. Senteret bør kunne være i drift senhøstes 2007.

Formål

Formålet med forstudien har vært ;

- * Å utrede formål, innhold og oppgaver for Norsk Villreinsenter Nord i og ved bygningsmassen på Hjerkinna.
- * Å utrede samarbeidsrelasjoner til andre aktører innenfor villreinforvaltningen, villreinforskningen og næringsaktører for å heve den samlede kompetanse og oppmerksomhet om villreinen og dens leveområder.
- * Å vurdere samarbeidsløsninger mellom Stiftelsen Norsk Villreinsenter og Stiftelsen i Nasjonalparker
- * Å skissere arbeidsoppgaver og stillingsinnhold for tilsatte ved villreinsenteret på Hjerkinna.
- * Å skissere betingelser for og innhold i en "publikumsattraksjon" med tema villrein og nasjonalparker på Hjerkinna.

Den viktigste oppgaven for villreinsenteret er å styrke kompetanse og rådgivning om villrein og villreins krav til leveområder, overfor villreinutvalg og villreinnemnder, kommuner, fylkeskommuner og næringsutøvere i villreinområdene.

For "å løfte villreinen fra menighet til samfunn" må senteret være aktivt i formidling av kunnskap om villreinen og dens leveområder til skoleverk og høyere utdanningsinstitusjoner spesielt, og allmennheten generelt.

Et flertall i prosjektgruppe går inn for at det etableres en enhet av i Nasjonalparker som er samlokalisert med villreinsenteret på Hjerkinna, og at 2 enheter i Nasjonalparker (Oppdal og Dombås) nedgraderes til informasjonssteder med nasjonalparkinformasjon utenom i Nasjonalparkeres autoriserte nettverk. Primært ønsker gruppen at en enhet på Hjerkinna blir "et nasjonalt nasjonalparksenter" som både presenterer nasjonalparkene i Dovre-Rondane og nasjonalparkene og naturvernarbeidet i resten av landet. Medlemmet Morten Liebe mener imidlertid det må bli opp til i Nasjonalparkeres egne organer å ta stilling til antall sentre og deres organisering.

Gruppen anbefaler at det etableres en prosjektorganisasjon under styret for Stiftelsen Norsk Villreinsenter som får i oppdrag å stå for selve etableringen av villreinsenteret innenfor de eiendomsmessige og økonomiske rammer som er tilstede. Det bør også snarest igangsettes et forprosjektarbeid for

Forord

etablering av en større publikumsattraksjon med tema villrein og nasjonalparker av internasjonal klasse på Hjerkin.

Ved utgangen av 2006, er det stilt 4,5 millioner kr. til disposisjon fra Stortinget til etablering og drift av villreinsenteret på Hjerkin. I tillegg er det stilt 1,5 mill. kr. til disposisjon for Statens naturoppsyn (SNO) til opprettelse av 2 naturveilederstillinger med base ved villreinsenteret på Hjerkin. På årsbasis har Miljøverndepartementet beregnet driftskostnadene for et villreinsenter på Hjerkin til 3 mill. kr.

Dovrefjellrådet fikk våren 2006 oppgaven med å utrede formål, funksjoner og innhold i et villreinsenter på Hjerkin. Det skulle også vurderes mulighetene for samarbeid og samlokalisering med stiftelsen i Nasjonalparker for å etablere et slagkraftig fagmiljø innenfor villreinforvaltning og nasjonalparkinformasjon på Hjerkin.

Dovrefjellrådet igangsatte arbeidet sommeren 2006. Sekretariatsleder i Dovrefjellrådet, Kirsten Thyrum, har vært leder for prosjektgruppa bestående av 12 medlemmer, den har bestått av personer med stor faglig og forvaltningsmessig kunnskap om villreinen, dens leveområder, dens næringsmessige og kulturelle betydning.

Rapporten er ført i pennen av rådgiver Torfinn Rohde, Naturitas AS.

Gjennom Direktoratet for naturforvaltnings deltagelse i arbeidsgruppen, har en hatt nær forbindelse til arbeidet med etableringen av et villreinsenter på Skinnarbu i Tinn kommune. Begge sentrene sorterer under styret for "Stiftelsen Norsk Villreinsenter".

Dovrefjellrådet håper forstudien danner et godt grunnlag for etableringen av et villreinsenter på Hjerkin.

Oppdal/Dombås 25. januar 2007.

1.

Bakgrunn

1.1. Prosjektet "Villrein og Samfunn"

Prosjektet "Villrein og samfunn", som ble gjennomført i 2004 -2005 av Norsk institutt for naturforskning (NINA) på oppdrag fra Direktoratet for naturforvaltning (DN), resulterte i en rekke klare tilrådninger fra en bredt sammensatt rådgivningsgruppe. Disse er samlet i NINA Temahefte 27: **Villrein og Samfunn – en veiledning til bevaring og bruk av Europas siste villreinfjell**. I temaheftet skisseres 5 hovedpilarer som villreinforvaltningen må bygge på i framtida:

- * Løfte villreinen fra "menighet" til samfunn
- * Sterkere fokus på arealforvaltningen
- * Slutt på "bit for bit" - forvaltningen
- * Større sammenhengende leveområder for villrein
- * Tilrettelegge for bærekraftig verdiskaping

I rapporten anbefales det blant annet en styrking av regionalt samarbeid, informasjon og veiledning i villreinforvaltningen. Det foreslås også opprettet ni nasjonale villreinområder og to europeiske villreinregioner som et virkemiddel for å oppnå en bedre beskyttelse av villreinen.

De ni foreslåtte nasjonale villreinområdene er:

Snøhetta, Knutshø, Rondane, Sølnekletten, Forollhogna, Hardangervidda, Nordfjella, Setesdal-Ryfylke og Ottadalsområdet

De **to europeiske villreinregionene** opprettes for å synliggjøre Norges internasjonale ansvar for villreinen, samtidig som det er et nasjonalt mål å gjen-skape større og mer sammenhengende leveområder for villreinen i disse regionene.

Region 1 består av områdene Rondane, Snøhetta, Knutshø og Sølnekletten.

Region 2 består av områdene Setesdal-Ryfylke, Hardangervidda og Nordfjella.

1.2. Lokalt initiativ

Forslaget om et **villreinsenter på Hjerkin** har sin opprinnelse i et lokalt initiativ fra en gruppe på fem personer med tilknytning til villreinforvaltningen i Dovrefjell-Rondane-regionen som så muligheten for etterbruk av forsvarsbygninger på Hjerkin når Hjerkin skytefelt avvikles.

Gruppen tok utgangspunkt i Miljøverndepartementets vedtak om at Snøheimveien skal legges ned. (Brev fra Miljøverndepartementet til Forsvarsdepartementet av 3. mars 2005.)

En høring av ideen i regi av Lesja fjellstyre (brev av 04. 04. 2005) viste at det er bred enighet blant kommunene og andre berørte aktører rundt Dovrefjell om en slik etablering.

Samtidig ble det tatt et initiativ fra styret for Hardangervidda nasjonalparksenter i Tinn om etablering av et kompetansesenter for villrein der.

Med bakgrunn i de to lokale initiativene har Stortinget pekt på muligheten for å få til synergi med eksisterende nasjonalparksentre. I Innst. S. nr. 228(2004-2005) om Regjeringens miljøvernpolitikk sies det bl.a.: "Komiteens flertall vil bemerke at Villrein og Samfunn-rapporten anbefaler opprettelsen av to kompetansesentre for villrein for hhv. region 1 og region 2. Flertallet anfører at når det gjelder lokaliseringen av slike sentre, bør det vurderes å ta i bruk allerede eksisterende nasjonalparksentre dersom disse skulle ha egnet beliggenhet og lokaliteter."

Miljøverndepartementet fulgte opp Stortingets merknad og de to initiativene i brev av 24.06.05 til DN. DN anmodes der om å følge opp utredning av to informasjons- og kompetansesentre for villrein, et på Hardangervidda (Tinn kommune) og et på Dovre (Dovre kommune).

I Budsjettinnst.S.nr. 9(2005-2006) fra energi- og miljøkomiteen sies det videre:

"**Komiteen** vil understreke at Norge er det eneste landet i Europa med intakte høgfjellsøkosystem med bestander av villrein. **Komiteen** viser til at villrein er en av Norges ansvarsarter, dette gir oss et spesielt ansvar for en helhetlig forvaltning. Komiteen imøteser derfor oppfølgingen av prosjektet "Villrein og samfunn", inkludert arbeidet med de to europeiske villreinregionene.

Komiteen vil bemerke at Villrein og Samfunn-rapporten anbefaler opprettelsen av to kompetansesentre for villrein for henholdsvis region 1 og region 2. Komiteen peker på at både nasjonalparksenteret for Hardangervidda ved Møsvatn i Telemark, samt Dovre, vil være egnede steder for lokalisering."

1.3. Utredningen

I brev av 27.03.06 anmodet DN Dovrefjellrådet om å påta seg ansvaret for å organisere og gjennomføre en utredning med sikte på etablering av et informasjons- og kompetansesenter for villrein på Dovrefjell. Dovrefjellrådet påtok seg oppgaven og arbeidet med utredningen er gjennomført i perioden juni-desember 2006.

Utredningen er gjennomført av en prosjektgruppe bestående av:

Kirsten Thyrum, Dovrefjellrådet (leder)
Vemund Jaren, Direktoratet for naturforvaltning
Reidar Andersen, NTNU, Vitenskapsmuseet
Geir Olav Slåen, initiativtager
Odd Erik Martinsen, Hjerkinns PRO
Morten Liebe, iNasjonalparker
Lars Børve, Lesja Fjellstyre/Snøhetta villreinnemnd
Steinar Jakobsen, Snøhetta utvikling
Arne Johs Mortensen, SNO
John Olsen, prosjektet "Villreinfangst som verdensarv"
Per Jordhøy, NINA
Odd Leif Angård, Dovre fjellstyre
Torfinn Rohde, Naturitas AS (utreder)

Mandatet for prosjektgruppens arbeid har vært:

"Det skal utarbeides en forprosjektrapport for etablering av et Villreinsenter på Hjerkinns innenfor rammen av Stiftelsen Norsk Villreinsenter, og i henhold til anbefalingene i ViSa-rapporten og St.melding 21 (2004-2005)"
Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand."

Prosjektgruppa har hatt 5 møter i forbindelse med utarbeidingen av rapporten.

Det er etablert en referansegruppe som består av representanter for ;

Dovre kommune	Ottadalen villreinnemnd
Folldal kommune	Ottadalen villreinutvalg
Oppdal kommune	Dovre fjellstyre
Lesja kommune	Lesja fjellstyre
Planrådet for Rondane, v/ Oppland fylkeskommune	Folldal fjellstyre
Oppland fylkeskommune	Sunndal fjellstyre
Sør-Trøndelag fylkeskommune	Nesset fjellstyre
Møre og Romsdal fylke	Grytten Fjellstyre
Hedmark fylkeskommune	Hen fjellstyre
Fylkesmannen i Oppland,	Oppdal bygdeallmenning
Fylkesmannen i Hedmark	Joramo bygdeallmenning
Fylkesmannen i Sør- Trøndelag	Kvikne utmarksråd
Snøhetta villreinnemnd	Folldal Utmarksråd
Snøhetta villreinutvalg	Sunndal vilt og fiskelag
Knutshø villreinnemnd	Statens naturoppsyn
Knutshø villreinutvalg	iNasjonalparker
Rondane villreinnemnd	Hjerkinns PRO
Rondane villreinutvalg	Snøhetta utvikling
Sølenkletten villreinutvalg	Prosjektet "Villreinfangsten som verdensarv"
Sølenkletten villreinnemnd	Statskog SF
Forollhogna villreinnemnd	
Forollhogna villreinutvalg	

Referansegruppa var samlet til arbeidsseminar på Dombås 19. oktober 2006, for å gi innspill til rapportarbeidet med hensyn på innhold og funksjon for senteret på Hjerkinns.

Gjennom gruppearbeid/kafedialog, ble følgende tema drøftet:

Hva kan villreinsenteret bidra med av rådgivning og veiledning?
Hvilke tema er de viktigste?
Hvilke målgrupper bør senteret ha?
Hvilke arbeidsformer bør senteret benytte seg av?
Hvordan kan senteret arbeide med nettbasert informasjon?
Hvilke aktører kan en samarbeide med om nettbasert informasjon?
Hvilke tilbud og funksjoner bør utvikles for de besøkende ved villreinsenteret, både på stedet og i nærområdene?

Hvilke andre aktører og funksjoner kan det være interessant å samlokalisere seg med for å skape et bredere og mer aktivt tilbud for de besøkende, og et større fagmiljø?

Ideer til innhold i en utstilling om villrein?

Bør utstillingen favne bredere tematisk, og hvem vil det i så fall være naturlig å samarbeide med?

Det er laget et eget referat fra møtet som er utsendt til medlemmene. En rekke av innspillene er tatt inn i rapporten under de enkelte kapitler.

Referansegruppa har også hatt rapporten til uttalelse. For øvrig har enkel-trerepresentanter for referansegruppa gitt kommentarer underveis.

1.4. Bevilgninger

Regjeringen fremmet i St.prp.nr.66 (2005-2006) "**Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2006**" forslag om bevilgning av 6 mill. kroner til etablering og drift av to informasjons- og kompetansesentre for villrein. 4,5 mill. kr ble avsatt under kap.1427 post 76 (ny) til etablering og drift av sentrene, og 1,5 mill. kr under kap. 1426 post 01 til lønn og drift av to stillinger som naturveiledere i SNO ved hvert senter. På helårsbasis er kostnaden for løpende drift av hvert senter estimert til 3 mill. kr, samt 3 mill. kr årlig til de fire naturveilederstillingene. Ved behandlingen i Stortinget i juni 2006 var det enstemmig tilslutning til forslaget.

I St.prp.nr.66 er det vist til merknader fra Energi- og miljøkomiteen i Innst.S.nr.228 (2004-2005) og B.innst.nr.9 (2005-2006), og det ble vurdert som viktig for videre framdrift at sentrene etableres formelt i løpet av 2006.

I St.prp.nr.1 (2006-2007) Statsbudsjettet for Miljøverndepartementet, ble det foreslått avsatt i alt 5 mill. kr til villreinsentrene, herav 3,4 mill.kr på kap.1427 post 76. Av dette følger at SNOs bevilgning til naturveilederne er på 1,6 mill. I Budsjettinnst.nr.9 (2006-2007) bemerker komiteen at dette er mindre enn det som ble lagt til grunn ved bevilgning til oppstart av sentrene, og flertallet foreslår at kap.1427 post 76 økes med 1,6 mill. kr. Komiteen viser også til at det ved oppstart av sentrene ble forutsatt at hvert senter skulle tilføres to naturveiledere fra SNO. Komiteen understreker betydningen av denne typen faglig kompetanse knyttet til villreinsentrene, og forutsetter at disse fire naturveilederne blir engasjert i løpet av 2007. Videre bemerker komiteen at villreinsentrene er tiltenkt nøkkelfunksjoner for å klare å ta vare på villreinen og dens leveområder i framtida.

Ved avlevering av rapporten disponeres det for 2006 – 2007 således totalt 9,5 mill. kr til etablering og drift av sentrene, og 3,1 mill. kr til naturveilederstillingene.

1.5 Stiftelsen Norsk Villreinsenter

Direktoratet for naturforvaltning nedsatte i begynnelsen av juni 2006 en gruppe under ledelse av seniorrådgiver Karl Baadsvik fra NINA, for å utrede ulike alternativer til organisasjonsform for de to informasjons- og kompetansesentrene for villrein. Gruppen la fram sin tilrådning 25. august, og den 25.

september ble "Stiftelsen Norsk Villreinsenter" opprettet med en grunnkapital på kr.100.000. Direktoratet for naturforvaltning er eneste stifter. Vedtektene for stiftelsen er vedlagt rapporten.

Stiftelsen skal ha 2 driftsenheter, Norsk villreinsenter Sør og Norsk villreinsenter Nord. Stiftelsen ledes av ett styre, og den løpende virksomheten skal ivaretas av en daglig leder for hver av enhetene. Stiftelsen har følgende formålsparagraf (§2):

Stiftelsens hovedformål er å fremme bevaring og bærekraftig forvaltning av villreinbestandene og villrein fjellene i Norge. Villreinen er en viktig del av vår natur- og kulturarv, og Norge har et særlig internasjonalt ansvar for å sikre framtiden for villreinstammene og deres leveområder. Stiftelsen skal bidra til dette gjennom å:

- * **Tilrettelegge og formidle informasjon på høyt faglig nivå til alle aktuelle brukere og til publikum.**
- * **Fremme samarbeid og kompetanseheving i forhold til alle aktører som berører villreinen og dens leveområder.**
- * **Være en arena for kommunikasjon mellom villreinforskere og brukere.**
- * **Fungere som brobygger og møteplass for å fremme tradisjonell og ny næringsutvikling på villreinens premisser.**
- * **På eget initiativ foreslå tiltak overfor ansvarlige myndigheter og berørte parter for å sikre bærekraftig forvaltning av villreinen og det økosystem den er en del av.**

Styret ble oppnevnt i november 2006 med følgende sammensetning:

Medlem	Representerer	Medlem	Representerer
Karl J Baadsvik (leder)	NINA	Norunn S. Myklebust	NINA
Per Kykke	Tinn kommune	Turid Opedal	Tinn kommune
Else Hole Ulekleiv (nestleder)	Dovre kommune	Erland Løkken	Dovre kommune
Øystein landsgård	Villreintrådet i Norge	Odd Leif Angård	Villreintrådet i Norge
Dorthe Huitfeldt	Norges Fjellstyresamband	Perly Berge	Norges Fjellstyresamband
Morten Johannesen	Fylkesmannen i Telemark	Tom Egerhei	Fylkesmannen i Vest-Agder
Kirsten Thyrum	Dovrefjellrådet	Hilde Bye	Oppland fylkeskommune

1.6. Lokalisering

I oppdragsbrevet fra Direktoratet for naturforvaltning til Dovrefjellrådet (27.03.2006) er villreinsenteret geografisk plassert på Hjerkin, i samsvar med det lokale initiativet og høringen som lå til grunn. Denne plasseringen ligger også til grunn for prosjektgruppens mandat. I oppdragsbrevet heter det at en viktig del av utredningsarbeidet må være å få klarlagt de konkrete mulighetene for at dette kan realiseres, og hvem som bør stå som framtidig eier av bygningene.

Det er derfor ikke foretatt noen diskusjon av andre mulige lokaliseringsalternativer i denne utredningen.

Dersom forswarets bygningsmasse på Hjerkin ikke skulle bli tilgjengelig for etablering av villreinsenteret, vil en vurdering av andre lokaliseringsalternativer være aktuell.

1.7. Eiendomsforhold

Anlegget på Hjerkin eies av Forsvaret v/Forsvarsbygg. I forbindelse med avviklingen av skytefeltvirksomheten er det igangsatt en prosess i regi av Skifte Eiendom AS om salg av anlegget. Dette omfatter bygningsmassen, og et omkringliggende areal på 35 daa. Det er gjennomført en takst, som har fastsatt verdien til.....

Statlige institusjoner har forkjøpsrett til anlegget i 3 mnd. Dersom ingen statlig kjøper melder seg eller får tilslaget, har vertskommunen Dovre, samt Oppland fylkeskommune 3 ukers forkjøpsrett på eiendommen til verditakst. Resulterer denne perioden heller ikke i salg, vil anlegget bli lagt ut på det åpne markedet til høyeste bud.

Statskog SF eier naboområder til Forsvarets anlegg på Hjerkin.

Stiftelsen Norsk Villreinsenter ønsker ikke å eie bygningsmassen der villreinsenteret etableres, men leie lokaler. I det rapporten overleveres er spørsmålet om framtidig eierskap ikke avklart.

1.8. Bygningsmasse og infrastruktur

Bygningsmassen på Hjerkin består av;

- * Administrasjonsbygget, 3 etasjer, kontorer, 10 overnattingsrom med til sammen 26 sengeplasser. Hele bygget er på 1287m².
- * Instruksjons- og velferdsbygg, 13 rom med møtekapasitet til ca.70 personer. 237 m²
- * Hjerkinhus. Forlegning/messe med kjøkken. Forlegningskapasitet for 65-75 personer fordelt på 18 rom. Det er plass til 140 stk. i messa, med kjøkkenkapasitet for det dobbelte. 715 m²
- * Har overnattingsplass til 8 mann. 188 m²

Bygningsmassen er gjennomgående i god stand.

Anlegget ligger like ved Hjerkin stasjon på Dovrebanen, og E6 over Dovre passerer like øst for bygningene.

Innenfor en radius på 15 km. ligger overnattingsbedriftene Dovregubbens Hall, Fokstua fjellstue, Hageseter turisthytte, Sletten fjellgard, Hjerkinns fjellstue og Kongsvold fjellstue. Turistforeningens løypenett til Snøhetta i vest, Rondane i øst, Dombås i sør og Knutshø i nord har alle forbindelser til Hjerkinns.

Hjerkinns ligger ca. 32 km. fra Dombås sentrum, 28 km. fra Folldal sentrum, og 50 km. fra Oppdal sentrum.

1.9. Besøkspotensial

En hovedgrunn til å legge Villreinsenteret til Hjerkinns, er besøkspotensialet som ligger i trafikken langs E6 over Dovre, og fra Østerdalen via Folldal til Hjerkinns. Vegstrekningen Enden – Folldal forventes i løpet av et par år å være etablert som nasjonal turistveg.

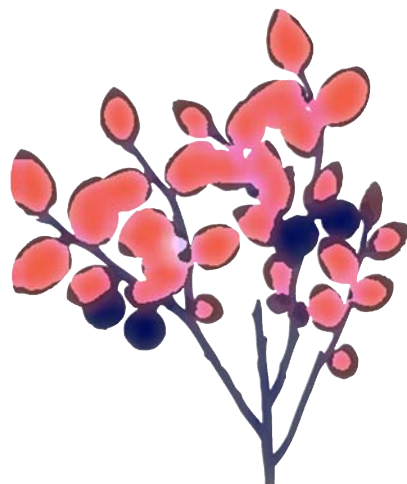
Den gjennomsnittlige døgntrafikken av lette kjøretøy gjennom årets 12 måneder på E6 ved Hjerkinns fordeler seg slik:

Jan.	Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Des.
558	692	749	1336	1265	1943	2912	1953	1218	930	1005	1006

Med et anslag på at 5% av trafikken med privatbil i sommermånedene juni, juli og august stopper ved senteret, vil det representere ca. 10500 biler. Med 3 passasjerer i hver bil utgjør dette et mulig besøksantall på 31500 personer. Forutsettes det i tillegg stopp av 1 turistbuss a 40 personer hver dag i juni, juli og august, tilsvarer dette 3680 besøkende.

Til sammen utgjør besøk fra bil/buss et potensial på ca. 35000 personer. I tillegg vil vinterferie, påske og høstferie være sesonger hvor det kan påregnes stort besøk. Hjerkinns er også et sentralt utgangspunkt for ski- og fotturisme i de omkringliggende fjellområder.

Det er knyttet stor usikkerhet til dette anslaget, og erfaringene fra lignende institusjoner er at tilbud, tilgjengelighet, skilting og blikkfang er helt avgjørende for hvorvidt bilturister vil foreta en stopp og gjøre et besøk i senteret. Markedsføring med sikte på at turistene skal være kjent med attraksjonen før de kommer dit vil også spille en sentral rolle.

2.

Faser i etableringen av villreinsenteret på Hjerkin

Etableringen av villreinsenteret kan gjennomføres i to faser; fase 1 som omfatter etablering av kompetansesenteret og oppbygging av nettverk og virkemidler for formidling, og fase 2 som omfatter oppbyggingen av en større publikumsattraksjon på Hjerkin.

Fase 1a: Etablering av kompetansesenteret i egnede lokaler i bygningsmassen på Hjerkin. (2007-2008)

Dette omfatter:

- * Etablering av daglig ledelse med prosjektkompetanse og høy villrein
- * Mindre tilpasninger i bygningsmassen på Hjerkin.
- * Etablering av nettverk med eksisterende villreinorganer.
- * Oppbygging av arenaer for kompetanseoppbygging for "Villrein-Norge"
- * Synliggjøring av villreinens behov som premiss for arealplanlegging og næringsutvikling.
- * Legge til rette for forskningsmessig bruk av villreinsenteret.
- * Etablering av samarbeidsrelasjoner med Villreinsenteret i Tinn.

Fase 1b: Oppbygging av formidling, undervisning og utstilling om villreinen (2007-2009)

Dette omfatter:

- * Utarbeidelse av avtale mellom Norsk Villreinsenter og SNO om samarbeid om naturveiledning ved villreinsentrene på Hjerkin og i Tinn.
- * Tilsetting av 2 naturveiledere i SNO med base på Hjerkin.
- * Etablering av et "naturveilederprosjektet" innenfor SNO.
- * Etablering av uteinformasjon for publikum på Hjerkin.
- * Etablere en mobil utstillingsenhet, sammen med en lavvu som kan benyttes ved nasjonalparkdager, fjellfestivaler og lignende.
- * Formidling av forskningsresultater.
- * Oppbygging av en mindre utstilling i eksisterende lokaliteter.
- * Etablere en "nasjonalparksenterfunksjon" innenfor iNasjonalparker på Hjerkin.

Fase 2: Oppbygging av en internasjonalt høykvalitets publikumsattraksjon om villrein og høyfjellsøkologi, Dovrefjell og norske nasjonalparker (2007-2010)

Dette omfatter:

- * Planlegging og bygging av et nytt "signalbygg" for utstillingene.
- * Planlegging og bygging av en ny, større utstilling om villrein, høyfjellsøkologi, Dovrefjell og norske nasjonalparker.
- * Planlegging og gjennomføring av et driftskonsept for publikumsattraksjonen.

I denne rapporten behandles fase 1 i kapitlene 1-13, mens fase 2 behandles i kap.14.

3.

Formålet for villreinsenteret på Hjerkin

Formålet for til villreinsenteret på Hjerkin har sammenfallende formål med Stiftelsen Norsk villreinsenter som eier senteret. Stiftelsens § 2 lyder:

"Stiftelsens hovedformål er å fremme bevaring og bærekraftig forvaltning av villreinbestandene og villrein fjellene i Norge. Villreinen er en viktig del av vår natur- og kulturarv, og Norge har et særlig internasjonalt ansvar for å sikre framtiden for villreinstammene og deres leveområder. Stiftelsen skal bidra til dette gjennom å:

- * Tilrettelegge og formidle informasjon på høyt faglig nivå til alle aktuelle brukere og til publikum.**
- * Fremme samarbeid og kompetanseheving i forhold til alle aktører som berører villreinen og dens leveområder.**
- * Være en arena for kommunikasjon mellom villreinforskere og brukere.**
- * Fungere som brobygger og møteplass for å fremme tradisjonell og ny næringsutvikling på villreinens premisser.**
- * På eget initiativ foreslå tiltak overfor ansvarlige myndigheter og berørte parter for å sikre bærekraftig forvaltning av villreinen og det økosystem den er en del av.**

4.

Målgrupper

Et villreinsenter på Hjerkin vil ha et stort geografisk nedslagsfelt og flere målgrupper. Stortinget og Direktoratet for naturforvaltning har pekt på 4 forskjellige målgrupper i sin behandling av saken. Disse er:

4.1. Forvaltnings- og brukerorganene

Med dette menes de etablerte institusjonene og de eksisterende organene som deltar i forvaltningen av villreinstammene. Dette er:

Villreinutvalgene, som er rettighetshavernes utvalg med ansvar for den løpende drift av villreinområdene. Utvalgene består normalt av representanter for fjellstyrene, som forvalter statsallmenningene, og private rettighetshavere. Disse er også selvstendige målgrupper for villreinsentrene.

Villreinnemndene, som er de lokale offentlige forvaltningsorganene for villreinområder som har areal i mer enn en kommune. Medlemmene oppnevnes av de berørte kommuner. DN dekker de administrative utgiftene til møter og sekretærordning.

Villreintrådet i Norge, som er en paraplyorganisasjon der de fleste villreinutvalgene og villreinnemndene i Norge er medlemmer.

Fylkesmennene, som har veiledningsansvar overfor både villreinutvalg og villreinnemnder, og fordeler økonomiske midler til villreinområdene på vegne av DN. For villreinområder som har areal i flere fylker er det oppnevnt en hovedansvarlig fylkesmann. Alle fylkesmenn med villrein har et ansvar for å ivareta villreininteressene i arealforvaltningen i sitt fylke, bl.a. gjennom veiledning, høringsuttalelser og bruk av innsigelser i medhold av plan- og bygningsloven (PBL).

Fylkeskommunene og kommunene, som har ansvaret for regional og lokal arealplanlegging og arealforvaltning med hjemmel i PBL, samt det offentlige ansvaret for næringsutvikling.

Direktoratet for naturforvaltning som er iverksetter av nasjonal politikk, og er klageorgan med instruksjonsmyndighet overfor både fylkesmenn og villreinnemnder. DN er også ansvarlig for tildeling av budsjettmidler til underordnede organer, og for å identifisere og dekke FoU-/kunnskapsbehov innenfor tilgjengelige budsjetttrammer.

Miljøverndepartementet som er politisk styringsorgan for villreinforvaltningen i Norge.

For disse organene og institusjonene vil villreinsenteret på Hjerkinna kunne tjene som:

- * Fysisk og nettbasert møteplass.
- * Kunnskaps- og kompetansesenter.
- * Utfører av oppgaver på oppdrag fra forvaltningen.
- * Formidlingssted til et større publikum (løfte villreinen fra menighet til samfunn).
- * Internasjonalt "fyrtårn" for de norske villreinstammene og den norske villreinforvaltningen.

4.2. Forskning og høyere utdanningsinstitusjoner

Forsknings- og høyere utdanningsinstitusjoner vil være helt sentrale målgrupper for senteret. I samarbeid mellom institusjonene og senteret vil formidling av kunnskap om villreinen til publikum stå sentralt. Med sin beliggenhet og forlegningskapasitet, vil senteret også være godt egnet for forlegning av feltkurs for større og mindre grupper studenter. Ikke minst vil senteret ha mulighet for å romme forskere som arbeider innenfor relevante tema i kortere eller lengre perioder. Både for studenter og forskere er det muligheter både for kontor og overnatting.

4.3. Skoler, barn og unge

For å kunne gjøre villreinen til "allmannseie" i befolkningen, er det avgjørende å ha både personell, lokaler og beliggenhet slik at skoleverket kan nås på en helt annen måte enn i dag.

Villreinsenteret på Hjerkinna vil med sin beliggenhet ha en unik mulighet til å bli et levende formidlingssted for villrein og høyfjellsøkologi i Norge. Gode kommunikasjoner; E6 og jernbanen, og gode innkvarteringsmuligheter åpner for dette. Med en bemanning med høy villrein faglig og pedagogisk kompetanse vil senteret kunne betjene store grupper av skoleungdommer i løpet av et år.

Aldersmessig favner begrepet barn og unge videre ned mot førskolealder og gruppevis mot barnefamilier og ungdommer som utøver uorganisert og organisert friluftsliv og naturstudier. Ideelle organisasjoner som turistforeningens barne- og ungdomsgrupper, speidere og 4H er naturlige brukere av senteret og senterets omgivelser.

4.4. Allmennhet, turister og tilfeldig besøkende

Med sin beliggenhet ved E6/jernbanen og Dovrefjells status som friluftsområde og innfallsport for turer til Snøhetta og en ny turisthytte på Snøheim, er potensialet for besøk på senteret av både bilturister og fotturister stort. Med målsettingen om å løfte villreinen og villreinforvaltningen til å bli allemannseie i befolkningen, må mye av innholdet i senteret ha denne gruppen som hovedmålgruppe.

Med en god publikumsattraksjon/utstilling, vil betalende, tilfeldig besøkende etter hvert kunne bidra betydelig til senterets drift.

5.

Hovedutfordringer for villreinforvaltningen

5.1 Økosystembasert differensiert forvaltning

Hovedutfordringen for villreinforvaltningen er å oppnå en økosystembasert forvaltning av villreinstammene. Skal villreinforvaltningen lykkes i å nå sine mål, må den bygge på kunnskap om villreinen. Striden om Snøheim og Snøheimveien, ønsket om utvidelse av eksisterende næringsutnyttelse og etablering av ny næring, er et eksempel på hvilke utfordringer villreinforvaltningen står overfor.

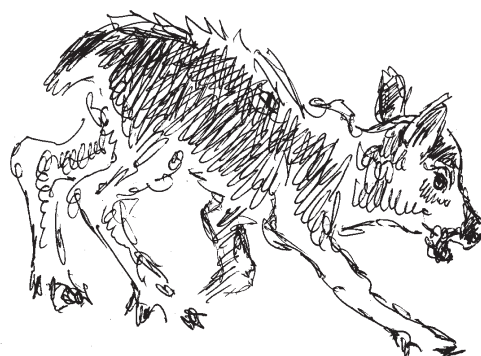
Opprettelsen av de nasjonale villreinområdene og de to europeiske villreinregionene er viktige virkemidler for å kunne lykkes i å oppnå en slik forvaltning. I det daglige vil det avgjørende være at en lykkes med å sikre villreininteressene gjennom forvaltning av leveområdene etter PBL, forvaltning av verneområdene, kanalisering og styring av menneskelig ferdsel og en bærekraftig bestandsforvaltning.

5.2. Næringsutvikling som tar hensyn til villreinen og kulturen rundt villreinen i fjellområdene.

Rapporten "Villrein og Samfunn" legger stor vekt på at villreinhensyn må innarbeides som en premiss ved næringsmessig bruk av fjellområdene.

Reiselivsnæringen er forventet å ha den kraftigste veksten i områdene i årene framover. Dette medfører både mer folk inn i områdene, og etablering av anlegg i randsonene til villreinområdene.

Fra det offentlige og reiselivsnæringens side må det legges til rette for at bevaring av villreinstammene virker som et kvalitetsstempel for den verdiskapningen som kan skje i fjellområdene. Slike stempel kan innarbeides ved utvikling av et kvalitetssystem for reiselivsprodukter i fjellet.

6.

Funksjoner for villreinsenteret på Hjerkind

Villreinsentrene skal være redskap for gjennomføringen av nasjonal miljøvernpolitikk.

Det er Stortingets og Miljøverndepartementets hovedintensjon at det skal etableres kraftfulle kompetansesentre for villreinen. I dette legges det både biologisk kompetanse, forvaltningsmessig kompetanse og undervisnings- og formidlingskompetanse.

6.1. Rådgivning

Villreinsentret vil i kraft av sitt personell være en betydelig styrking av rådgivningsapparatet innenfor villreinforvaltningen.

Med et Villreinsenter etablert på Hjerkind er det viktig at de statlige forvaltningsorganene bruker senteret aktivt til sine utadrettede aktiviteter, som lokale, regionale og nasjonale møter og konferanser. Senteret vil også ha kapasitet til å huse større, internasjonale samlinger innenfor alle temaer relatert til naturforvaltning og miljøvernpolitikk.

Rapporten "Villrein og Samfunn" foreslår at det etableres regionale arenaer for aktørene og gjennomføres årlige fagsamlinger om villrein og villreinforvaltning i regi av Direktoratet for naturforvaltning. Dette ble gjennomført innenfor tre regioner våren 2005. Det er naturlig at de to villreinsentrene overtar denne oppgaven og gjennomfører en slik årlig samling innenfor hver sin region i samarbeid med fylkesmennene og DN. Det kan også arrangeres mer tematisk avgrensede kurs og samlinger etter behov.

De tilsatte ved villreinsenteret forventes å drive en betydelig oppsøkende rådgivningsvirksomhet. De viktigste målgruppene for rådgivningsvirksomheten vil være **villreinnemnder, villreinutvalg, kommuner og fylkeskommuner, samt andre aktører som utvikler og driver næring i og i tilknytning til villreinområdene.**

Følgende villreinområder bør defineres inn i virkeområdet for villreinsenteret på Hjerkind;

Villreinområde

12) Lærdal - Årdal
13) Vest-Jotunheimen
14) Sunnfjord
15) Førdefjella
16) Svarteboen
17) Ottadalsområdet
18) Snøhetta
19a) Rondane sør
19b) Rondane nord
20) Sølnekletten
21) Tolga Østfjell
22) Forellhogna
23) Knutshø

Villreinnemndene og villreinutvalgene er "Villrein-Norges" nettverk for forvaltning av villreinstammene.

Villreinsentrene skal ha en viktig oppgave i å styrke samarbeidet mellom den nasjonale og regionale villreinformasjonen og villreinnemndene og villreinutvalgene. Rådgivningen må skje i samråd med fylkesmennene, og vil bidra til å øke kapasiteten på dette området vesentlig.

I areal- og inngrepsaker er kommunene sentrale plan- og myndighetsorganer, mens fylkeskommunene har ansvaret for regional planlegging i form av fylkesplaner og fylkesdelplaner. Kompetansen om villrein kan være begrenset, både på saksbehandler- og politikernivå.

Senteret kan oppfylle sin kunnskaps- og kompetansefunksjon ved:

- * At senterets personell står til rådighet ved å være forelesere, diskusjons partnere og tilretteleggere der dette etterspørres, og at denne funksjonen markedsføres aktivt overfor aktørene.
- * At senteret raskt etablerer nettverk med villreinnemnder, villreinutvalg og kommuner/fylkeskommuner.
- * At senteret kartlegger kunnskapsbehov og andre ønsker hos villreinutvalgene og villreinnemndene, og det samme i kommuner og fylkeskommuner.
- * At senteret besitter best mulig oppdatert beslutningsgrunnlag i form av digitale kart, bestandsdata m.v., og at det blir et naturlig henvendelses punkt for tilgang på og tolkning av slik informasjon. Det bør vurderes om driftsansvaret for DNs Villreinklient kan legges til sentrene.
- * At senteret holder seg løpende orientert om forskningen på villreinområdet og formidler dette til brukerne ved møter, seminarer, konferanser, hjemmesider og faktaark.

6.2. Arena for forskningsaktiviteter

Vedtektene for Stiftelsen Norsk Villreinsenter definerer i §2 at villreinsentrene skal "være en arena for kommunikasjon mellom villreinforskere og brukere".

Senterets personell må etablere kontakt med relevante forskningsmiljøer innenfor villreinforskning og sørge for å bli en aktuell og naturlig samarbeidspartner for disse.

Senteret kan fungere både som en fysisk arena for formidling av forskningsresultater gjennom møter, seminarer og konferanser, og gjennom utstillinger og informasjonspunkter ute etter hvert som disse blir etablert. Gjennom hjemmeside, elektronisk nyhetsbrev og produksjon av annet informasjonsmateriell må senteret tilrettelegge kunnskap for brukerne i samarbeid med forskningsinstitusjonene.

Senteret på Hjerkin vil ha rom og forlegningskapasitet til å kunne være base for forskere innenfor villreinforskning primært, men også for tema som klima, høyfjellsøkologi, friluftsliv og samfunnsfag som er relatert til senterets funksjon. Det må arbeides aktivt for å få lokalisert forskningsprosjekter til området.

6.3. Overvåking og dokumentasjon

Rapporten "Villrein og Samfunn" peker på behovet for intensivt overvåking og dokumentasjon av villreinbestandene og villreinens beite- og leveområder. Dagens dokumentasjonsarbeid utføres av relativt mange aktører (NINA, universitetene, fjelloppsynet, SNO, villreinutvalgene).

Villreinsentrenes rolle i dette arbeidet vil være å ha oversikt over de aktiviteter som foregår og bidra til at ressursene anvendes optimalt. På samme måte som innenfor forskning, vil senteret kunne tjene som feltbase for overvåkingsaktiviteter. Senterets personell må også kunne samle inn, sammenstille og formidle resultatene til aktørene i villreinforvaltningen og til de besøkende i sentrene gjennom utstillinger og andre aktiviteter.

Senteret kan også ha en rolle innenfor overvåkningsprogrammene for verneområdene.

6.4. Undervisning og naturveiledning

Skoler og utdanningsinstitusjoner skal være en viktig målgruppe for villreinsenteret.

Senteret og dets personale skal kunne formidle kunnskap om villreinen og dens leveområder til alle nivå i utdanningssystemet fra førskolealder opp til universitets- og høyskolenivå.

Senterets geografiske beliggenhet og den kommunikasjonsmessige infrastrukturen er god i forhold til mulige brukere innenfor denne gruppen.

Senteret bør aktivt gå ut og tilby undervisning/besøk til utdanningsinstitusjonene i Møre og Romsdal, Trøndelag og hele Østlandsområdet. Universitetsmiljøene i Trondheim (NTNU) og på Ås (UMB), og høyskolemiljøene er naturlige brukere og samarbeidspartnere for villreinsenteret.

Undervisningsmaterieell

Det må utarbeides undervisningsmaterieell og lærerveiledninger for undervisning om villreinen, og det må legges til rette for feltbasert undervisning til alle årstider i senterets nærområder på Hjerkin. Senterets hjemmesider må også ha faglig kvalitet og nivå for alle aldersgrupper innenfor utdanningssystemet.

Naturveiledning

Naturveiledning i felt er en relativt ny aktivitet i Norge. Opprettelsen av naturveileder-stillingene i SNO tilknyttet villreinsentrene er en helt ny satsing innenfor naturforvaltningen i Norge. Stillingene vil være operative allerede våren 2007, og vil i praksis være de som utøver naturveiledningen i felt for både skoleelever, turister og andre besøkende til senteret.

Naturveilederne bør bygge opp en mobil utstilling og for eksempel ha en lavvu som kan brukes ved aktuelle arrangementer.

Natur- og kulturstier

Det må settes av ressurser til etablering av 2-3 høykvalitets natur- og kulturstier i området rundt villreinsenteret, hvor villreinen i Dovrefjellområdet, verneområdene og deler av kulturhistorien på Dovre presenteres. Dette vil både være gode, pedagogiske tiltak i undervisningssammenheng, og et tilbud til turister og andre besøkende ved senteret.

6.5 Næringsutvikling på villreinens premisser

§ 2 i Stiftelsen Norsk Villreinsenters vedtekter sier at senteret "skal fungere som brobygger og møteplass for å fremme tradisjonell og næringsutvikling på villreinens premisser".

Skal senteret kunne være en ressurs i næringsutviklingen må det ha en profil som gjør det naturlig for:

- * Eksisterende bedrifter å henvende seg hit for rådgivning i forbindelse med etablering av nye aktiviteter i villreinområdene.
- * Gründere som vil starte opp ny aktivitet i og rundt villreinområdene og søke kunnskap om villreinen.
- * Være rådgiver overfor forvaltningsorganer som skal ta beslutninger i forbindelse med etableringer.

Med den kompetansen som senterets bemanning skal ha, vil disse to funksjonene greitt kunne ivaretas.

Hvis senteret også skal kunne være en samtalepartner og en inspirator for eksisterende bedrifter og gründere som ønsker å videreutvikle eller starte ny virksomhet, kan senteret gjøre dette ved:

- * Å etablere en samling av "gode eksempler" på etableringer i og rundt villreinområdene i Norge.
- * Kjenne til og ha oversikt over kompetanse som bistår ved etableringer.
- * Kunne tilby kursing selv eller være møtested for kurs som fører fram til "kvalitetssertifisering" som skissert i Villrein og Samfunn – rapporten.
- * Ha klare krav til senterets personale om å vektlegge denne delen av virksomheten.
- * Ikke selv å tilby aktiviteter som "slår beina under" eksisterende næringsvirksomhet på dette området, men bidra til kvalitetsutvikling av tilbudet og økt mangfold.

6.6. Besøkssted for turister

I kap. 1.3. er det anslått hvilket besøkspotensial av turister villreinsenteret på Hjerkin vil kunne få med en stor publikumsutstilling og attraksjoner for øvrig. Muligheten for å oppnå dette er helt avhengig av synlighet, tilgjengelighet og kvalitet på publikumsattraksjonen ved senteret.

Med sin beliggenhet vil villreinsenteret i fase 1 fra første dag også være et besøksmål for turister. Derfor er det viktig at en allerede i fase 1 har et tilbud til disse i form av natur- og kulturstier og et estetisk tiltalende uteområde med gode parkeringsmuligheter.

En mindre, men kvalitetsmessig god utstilling om villreinen bør også være etablert i lokalene for senteret.

Det må også være muligheter for å kunne kjøpe kaffe og enkel kaffemat.

Hvis senteret skal kunne bli en nasjonal og internasjonal attraksjon, må det bygges opp en publikumsattraksjon som fordrer et utvidet økonomisk engasjement både fra statens side og fra næringsaktører. Innholdet i en slik attraksjon er skissert i kap.11.

7.

Villreinsenteret og forholdet til iNasjonalparker og annen naturinformasjon

7.1. iNasjonalparker

Stortingskomiteen har gitt klare signaler om en vurdering av samlokalisering og samarbeid med eksisterende nasjonalparksenter. For senteret på Hjerkinns vedkommende gjelder dette iNasjonalparker. Den rådgivende gruppa for opprettelsen av villreinsenteret som også har behandlet samarbeidet mellom villreinsentrene og nasjonalparksentrene, har vurdert dette i et notat av 25.08.06 og kommet fram til følgende anbefalinger som legges til grunn for vårt arbeid:

”Med valg av stiftelse som organisasjonsform vil man ha et godt utgangspunkt for å få til en god samordning med de aktuelle nasjonalparksentra. Hardangervidda nasjonalparksenter er i dag organisert kom et kommunalt eid AS, mens iNasjonalparker er en stiftelse. Slik er det organisatorisk lagt til rette for samarbeidsløsninger preget av fleksibilitet og likeverd.

Samordning og samarbeid bør formelt reguleres gjennom avtaler som inngås mellom villrein- og nasjonalparksentrene.

På senteret ved Møsvatn i Tinn ligger det allerede til rette for en fysisk og faglig samordning ved at både nasjonalpark- og villreinsenteret vil være samlokalisert. Forstudien til Møsvatn-senteret (NINA Rapport 116) peker nettopp på muligheten for å integrere villreinsenteret faglig og lokaliseringsmessig i nasjonalparksenteret, og det pekes på at publikumsattraksjonen bør dekke viktige informasjonsbehov for begge sentra.

På Dovre bør man tilsvarende vurdere å samlokalisere deler av iNasjonalparker med det kommende villreinsenteret, for eksempel på Hjerkinns. Det vil kunne gi et faglig slagkraftig miljø og også gi grunnlag for å bygge opp en spennende publikumsattraksjon som både fokuserer på villreinen og på hele fjelløkosystemets natur og kultur - en attraksjon som også vil ha et meget stort publikums- potensial ut fra beliggenheten.”

iNasjonalparker er organisert som en stiftelse, opprettet 22.02.00 av Sunndal, Oppdal, Tynset, Folldal, Ringebu, Sel, Dovre og Lesja kommuner og Sunndal, Kvikne, Sel, Dovre og Lesja fjellstyrer, samt Joramo Bygdealmenning og Statskog Øst-Norge. Stiftelsen iNasjonalparker har som hovedformål å gi informasjon om Rondane nasjonalpark og Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med tiliggende landskapsvernområder og andre verneområder. Stiftelsen skal ellers, med utgangspunkt i de geografiske områdene Rondane, Dovrefjell og Sunndalsfjella:

-
- * Arbeide for å spre informasjon om naturressurser og natur- og kulturhistoriske verdier og om tilstøtende tradisjoner knyttet til utnyttelsen av disse ressursene.
 - * Danne en nettverksorganisasjon som overbygning for selvstendige parter som samarbeider om å oppfylle iNasjonalparkers formål.
 - * Skaffe finansiering til informasjonsmateriell til disposisjon for de deltagende partene i nettverket.
 - * Gi faglig veiledning og stille utstyr og informasjonsmateriell til disposisjon for de deltagende partene i nettverket.
 - * Samarbeide nært med andre som har medansvar for planlegging, areal forvaltning, tilrettelegging for bruk, informasjon, veiledning og tilsyn med sikte på en best mulig publikumskontakt omkring den samlede forvaltning av de aktuelle områdene.

iNasjonalparker har i dag 6 tilknyttede informasjonssentre:

Dombås nasjonalparksenter, Frichgården, Dombås
Otta nasjonalparksenter, Johan Nygårdsgate 17a, Otta
Folldal nasjonalparksenter, Stiftelsen Folldal gruver, Folldal
Kvikne nasjonalparksenter, Vollan gård, Kvikne
Sunndal nasjonalparksenter, Gjøra
Oppdal nasjonalparksenter, Oppdal skystasjon, Oppdal

Det vurderes utvidelse av nettverket til å omfatte informasjonssentre i Nesset og ved Lesja bygdetun.

iNasjonalparker hadde i 2006 til sammen ca. 20000 betalende besøkende. Gjennom samarbeid med lokale turistinformasjoner og hjemmesiden mottar et ukjent antall nasjonalparkinformasjon utarbeidet av iNasjonalparker.

iNasjonalparker mottar årlig kr.700 000 i driftstøtte fra Direktoratet for naturforvaltning. Av dette fordeles det kr.75000 til hver av enhetene, mens de resterende midlene inngår som delfinansiering til lønn for daglig leder og delfinansiering av prosjekter. De øvrige nødvendige driftsmidler dekkes grovt sett inn gjennom prosjektmidler fra Direktoratet for naturforvaltning og andre offentlige tilskudd og lokal innsats.

iNasjonalparker har hatt autorisasjon som nasjonalparksenter i 5 år siden år 2000, og har søkt Direktoratet for naturforvaltning om en ny 5 års autorisasjon. Søknaden er for tiden til vurdering i Direktoratet for naturforvaltning.

ECON analyse leverte våren 2006 en evaluering av iNasjonalparkers virksomhet i gjeldende autorisasjonsperiode. I evalueringsrapportens resymè heter det:

”iNasjonalparker oppfyller vilkårene som gjelder for autoriserte nasjonalparksentre, men har behov for å bedre informasjonen om naturvern generelt og nasjonalparkene spesielt. Den viktigste fordelene med nettverksorganisasjonen er evne til å skape lokalt engasjement, mens den største ulempen er at de begrensede ressursene spres på for mange enheter. Ved

en videreføring av iNasjonalparker er det viktig å konsentrere ressursene, ikke minst mot informasjon om nasjonalparkene, og bygge opp bedre samarbeid og koordinering med eksterne aktører med tilgrensende virkeområde.”

Noen av svakhetene som påpekes i evalueringen kan forklares med at iNasjonalparker er en ny modell, har mange interessenter, og ikke minst fremdeles er i en oppbyggingsfase. ECON analyse sier i sin tilrådning at DN bør forlenge autorisasjonen for iNasjonalparker, men samtidig vurdere om denne kan gjøres for en kortere tidsperiode enn fem år og om det er mulig å pålegge iNasjonalparker spesielle krav i forhold til organisering og samarbeid med andre aktører med tilgrensende virkeområde.

Alternative modeller for samarbeid mellom villreinsenteret og iNasjonalparker

Villreinsenterets organisasjonsform som stiftelse gir et godt utgangspunkt for å få til en god samordning med iNasjonalparker. Samordning og samarbeid bør formelt reguleres gjennom avtaler som inngås mellom villreinsenteret og iNasjonalparker.

I det etterfølgende er det gjort en gjennomgang av mulige løsninger for et samarbeid mellom Stiftelsen Norsk Villreinsenter og iNasjonalparker.

1. Nasjonalparkinformasjonen gis bare fra senteret på Hjerkin

Dagens sentre i iNasjonalparker reduseres i omfang og overdras til lokale aktører eller legges helt ned. Det gis ikke tilskudd til de sentrene som opprettholdes i et redusert omfang. Noe av aktiviteten kan opprettholdes ved et samarbeid mellom nasjonalparksenteret på Hjerkin og etablerte museer, turistinformasjoner og andre besøkssteder.

Fordelen ved en slik modell er at det gir sterk kompetansebase og en brukbar finansiering av en nasjonalparksenteraktivitet på Hjerkin.

Ulempen er at det arbeidet som er nedlagt i de eksisterende nasjonalparksentrene vil få mye av grunnen revet bort under seg og at aktiviteter ved disse sentrene vil forsvinne. Dessuten vil en miste publikumskontakt ved disse sentrene.

2. iNasjonalparkeres nettverk suppleres med en enhet på Hjerkin

Dagens nettverk innenfor iNasjonalparker opprettholdes. Det gis fortsatt tilskudd til de mindre sentrene og en ny enhet på Hjerkin.

Fordelene ved en slik modell er at en får en ny enhet på Hjerkin med god kompetanse sett i sammenheng med villreinsenteret, og en større publikumstilstrømming. De foreslåtte naturveilederne på villreinsenteret kan også benyttes til å gi informasjon om verneområdene.

Ulempene er at det blir flere enheter å fordele de allerede begrensede midlene på, og at det blir mange sentra tett lokalisert opp mot hverandre, spesielt langs E-6 akse. Tilbudet til publikum blir begrenset med mange små utstillinger og få utviklingsmuligheter.

3 Netverksfunksjonen for nasjonalparkinformasjonen legges til Hjerkin, og antallet avdelinger reduseres

3a) Ved en etablering av netverksfunksjonen for nasjonalparkinformasjonen på Hjerkin, vil det være naturlig å vurdere nedgradering av de eksisterende enhetene på Dombås og på Oppdal til ikke å omfattes av autorisasjonen, da disse får en geografisk beliggenhet nært opp til senteret på Hjerkin. Disse kan bli samarbeidspartnere ved at det formidles nasjonalparkinformasjon på disse stedene, og at netverksfunksjonen har ansvar for kontakt med personellet og oppdaterer nasjonalparkinformasjonen, samt at disse sentre får en godtgjøring for å utføre disse oppgavene.

Avdelingen på Otta har en spesiell fokus mot Rondane, ligger i større geografisk avstand fra Hjerkin og betjener innfallsporter for trafikk sørfra som ikke vil passere Hjerkin. Av den grunn opprettholdes den innenfor nettverket.

Nettverksfunksjonen ivaretas i dag av iNasjonalparker innenfor gjeldende autorisasjon.

Fordelen med en slik løsning er at de 4 enhetene i Folldal, Otta, Kvikne og Gjvra får mer ressurser slik at de gradvis kan oppgraderes til mer selvstendige nasjonalparksenterenheter som ivaretar vilkårene til autorisasjon innenfor et nettverk. De vil også ha en viktig funksjon lokalt i forhold til sine lokalsamfunn. Dette betyr at de både kan videreutvikle kompetanse, utstillinger og aktiviteter som på et selvstendig grunnlag vil oppfylle autorisasjonsvilkårene til et nasjonalparksenter. Senteret på Hjerkin og de lokale sentrene vil få et betydelig utbytte av å samarbeide med naturveilederne.

Ulempen er at noe av det arbeidet som allerede er gjort ved Oppdal og Dombås ikke vil få ressurser til å videreføres på samme nivå som nå.

3b) Etablering av en nettverksløsning med et "nasjonalt nasjonalparksenter" på Hjerkin

Den norske vernehistorien begynte på Dovre, med plantelivsfredningen på Dovrefjell (1917) og vernet av Fokstumyra som første våtmarksreservat. Videre er Rondane Norges eldste nasjonalpark. I dag finner vi den største konsentrasjonen av verneområder i landet i dette området.

Norge har ikke noe nasjonalparksenter tilsvarende "Nasjonalparkenes Hus" i Stockholm (Tyresta) i Sverige. Med et etablert villreinsenter på Hjerkin med sin kompetanse og sitt personell, vil det ligge godt til rette for å etablere et nasjonalt nasjonalparksenter med et høyt ambisjonsnivå på Hjerkin.

Sett i forhold til de etablerte enhetene innenfor iNasjonalparker, vil en slik løsning også åpne for en reduksjon av antall enheter, og en oppgradering av de gjenværende.

Fordelene ved å flytte netverksfunksjonen for nasjonalparkinformasjonen til Hjerkin og redusere antall enheter, er at en kan få en styrking og kvalitetsheving av nasjonalparkinformasjonen ved de gjenværende enhetene, og at

nasjonalparksenterprofilen blir tydeligere for publikum. Vinn-vinn situasjonen for både villreinsenteret og nasjonalparkinformasjonen på Hjerkinns er tydelig. Naturveilederne vil også kunne benyttes til informasjonsoppgaver om nasjonalparkene.

Ulempene ved en slik løsning er at et nasjonalt nasjonalparksenter må finansieres som en ny, egen enhet på kap.1427 post 77 "tilskudd til nasjonalparksenter" der det fra før er begrensede midler til andre sentre. Ellers er det samme ulempene som alternativ 3a, for enhetene på Dombås og Oppdal.

4. Villreinsenteret uten nasjonalparkinformasjon

Denne modellen baserer seg på at iNasjonalparker nettverk og nettverksfunksjon opprettholdes som i dag og at samordningen med villreinsenteret holdes på et minimum..

Villreinsenteret gir nasjonalparkinformasjon som andre turistkontor eller reiselsbedrifter.

Fordelen ved dette er at iNasjonalparker kan fortsette sin virksomhet som i dag med fokus på drift av de eksisterende enhetene, eventuelt supplert med noen flere mindre enheter. Nettverksfunksjonen på Dombås opprettholdes som en del av fagmiljøet der.

Ulempene. Dersom det ikke gis økte rammer til nasjonalparksentrene, vil en fremdeles beholde de svakhetene som det er pekt på i ECON-rapporten, og en får ikke utnyttet muligheten til å gi kvalifisert nasjonalparkinformasjon på Hjerkinns. Det vil også virke forvirrende for mulige besøkende at et stort villreinsenter med høyt kompetent personell, ikke har noen høykvalitets informasjonsrolle for de betydelige omkringliggende verneområdene der villrein også er en viktig del av verneformålet.

Konklusjon

Flertallet i prosjektgruppa vil anbefale at alternativ 3 velges. Det er alternativ 3b, som er det mest ambisiøse, og også det som best vil ivareta publikums behov for samlet naturinformasjon i området. Et slikt felles senter bør kunne utvikles til å bli en attraksjon i området. Dette alternativet vil også best ivareta forutsetningen fra den rådgivende gruppa som har vurdert organisasjonsformen for villreinsenteret. Dette alternativet er også det som best ivaretar Stortingets forutsetninger om en samlet villrein- og naturinformasjon. Samtidig som det følger opp anbefalingen fra ECON-rapporten om å konsentrere nasjonalparkinformasjonen om færre sentre, med bakgrunn i den samla ressursituasjonen til iNasjonalparker.

Vi vil sterkt anbefale at det stilles midler til rådighet for en videreutvikling av et profilert og godt nasjonalparksenter på Hjerkinns. Dersom dette ikke er mulig bør alternativ 3a velges. Dette vil uansett gi en forbedring ut i fra sambruk av de opprettede naturveilederstillingene, men vil ikke gi det betydelige løftet som er nødvendig for å ivareta god informasjon om alle verneområdene som er lokalisert til dette området.

Medlemmet Morten Liebe støtter ikke flertallets syn og har følgende begrunnelse for dette: "Det er opp til styret og representantskapet for iNasjonalparker å vurdere til en enhver tid antallet sentre og lokalisering ut fra økonomi, autorisasjonsvilkår, publikumsmessige forhold og andre forutsetninger. Styret vil gjøre dette som en del av arbeidet med å oppfylle en evt. ny autorisasjon som nasjonalparksenter. Det er neppe innenfor prosjektgruppas mandat å vurdere detaljer mht til hvordan iNasjonalparker legger opp sitt arbeid mht lokalisering og antall sentre. Jeg synes derfor det ikke er riktig at prosjektgruppa konkluderer på dette punktet. Det at ulike alternativer drøftes er greit."

7.2 Kongsvold.

Utstillingene på Kongsvold har eksistert i en 20-årsperiode. De har et stort besøk som følge av Kongsvolds status som stoppested, serverings- og overnattingssted på Dovrefjell. Utstillingene er imidlertid gamle, og inneholder delvis opplysninger som ikke stemmer med dagens situasjon på Dovrefjell.

Ved en etablering av utstillinger på Hjerkin, vil i utgangspunktet behovet for utstillinger på Kongsvold falle bort.

Det store besøket på Kongsvold, og Kongsvolds historie tilsier likevel at det fortsatt finnes en utstilling der. Det vil være nødvendig å gjøre en grenseoppgang innholdsmessig med villreinsenteret, slik at tema som omhandles grundig ved villreinsenteret, gis mer overfladisk behandling på Kongsvold, og vice versa. Under denne forutsetningen må utstillingene på Kongsvold ajourføres til dagens situasjon. Det bør etableres et gjensidig system for henvisning av besøkende mellom de to utstillingsstedene.

Med utgangspunkt i den tunge satsingen på villrein og høyfjellsøkologi som vil framstå på Hjerkin, bør utstillingene på Kongsvold suksessivt legge hovedvekten på kulturhistorien på Dovrefjell. Aktuelle tema kan være Fjellstuene på Dovre, ferdselsårene på Dovre, Pilgrimsleden m.m.

Kongsvold biologiske stasjon har i de senere årene hatt liten aktivitet. Det er nedsatt et utvalg i NTNU-systemet som vurderer framtidig bruk og funksjon av stasjonen. Utvalget vil blant annet se på muligheter for samarbeid og utfyllende aktiviteter i forhold til villreinsenteret på Hjerkin. Fjellhagens status vurderes også av dette utvalget.

7.3. Villreinsenteret og andre etablerte utstillings- og presentasjonssteder for villrein.

Rundt områdene i Dovrefjell-Sunndalsfjella, Rondane og Reinheimen er det etablert flere presentasjoner hvor villrein er tema i større eller mindre grad. Alle enhetene innenfor iNasjonalparker presenterer har villrein som tema og Trollpark på Dombås har villreintema.

Den mest omfattende presentasjonen av villreinen finnes på **Lesja bygdemuseum**, hvor det er gjort betydelige investeringer i en villreinutstilling om villreinen som art, om jakt og fangst, om villreinen som del av økosystemet. Med bakgrunn i etableringen av villreinsenteret på Hjerkin, vil Lesja bygdemuseum tone ned sin informasjon om villreinen som art, del av økosystemet og forvaltningsspørsmål. I stedet vil museet prioritere tema om jakt og fang

stutøvelsen knyttet til villrein og hvordan denne forholder seg til samfunnsutviklingen generelt, samt annen utnyttelse av høyfjellet i området.

Villreinsenteret vil ha en oppgave i å informere om andre enheter som er etablert, og hvilket innhold de har. Senteret vil ha kompetanse som disse enhetene kan trekke veksler på, på samme måte som de etablerte institusjonene vil ha kompetanse som villreinsenteret kan benytte seg av.

Ved etableringen av utstillinger på villreinsenteret må en gjøre en vurdering av de utstillinger og presentasjoner som finnes, slik at villreinsenteret og de etablerte institusjonene supplerer og styrker hverandre.

Villreinsenteret bør ha et ansvar for formidling av informasjonsmateriell om villrein til disse stedene.

8. Villreinsenteret og villreinforvaltningen

8.1. Villreinsenteret og villreinnemndene og villreinutvalgene.

Villreinsenteret på Hjerkinns dekker geografisk villreinområdene gjengitt under pkt. 5.1.

Strukturen og oppgaver for villreinnemndene er for tida under vurdering i Direktoratet for naturforvaltning.

Villreinnemndene og villreinutvalgene er de viktigste "operative" organene innenfor villreinforvaltningen. Her finnes den lokale kompetansen og detaljkunnskapen om villreinen. Personellet knyttet til utvalgene og nemndene er svært verdifulle kunnskapsleverandører til den øvrige forvaltningen, ikke minst i inngrepsaker og arealplansaker. Villreinnemndene i Norge tildeles årlig budsjetter til dekning av møte- og reisegodtgjørelser og til sekretærordning fra DN via fylkesmennene, i alt ca 2 mill. kr pr år. Villreinutvalgene kan søke om midler til villreintiltak fra fellingsavgiftene som tilbakeføres til det enkelte villreinområde, og fra Viltfondets tilskuddsposter.

Villreinutvalgene og villreinnemndene er også verdifulle bidragsytere i forskningssammenheng og i opinionssammenheng.

Senterets personell må kunne stå til rådighet for nemndene og utvalgene når de signaliser behov og ønske om det.

Både villreinnemnder og villreinutvalg skal kunne synliggjøre sitt arbeide og sitt informasjonsmateriell på villreinsenteret.

Styrking av kompetansen i den lokale villreinforvaltningen og funksjonen som kunnskapskilde og møtested for villreinnemnder og villreinutvalg vil være et av villreinsenterets absolutt viktigste funksjoner.

Det er fra flere hold lansert en mulighet for å samle sekretariatsfunksjoner for flere villreinnemnder og villreinutvalg i villreinsenteret på Hjerkinns. Det

er imidlertid også påpekt at den geografiske avstanden mellom sekretariat og det/de villreinområde(r) som skal betjenes ikke bør bli for stor.

Det foreslås at de geografisk aktuelle villreinnemndene og villreinutvalgene igangsetter en prosess for å vurdere muligheten for å samlokalisere sekretærfunksjoner for noen av villreinområdene på Hjerkin.

8.2. Villreinsenteret og Villreinrådet

Villreinrådet i Norge er en frivillig organisasjon som samler de fleste av landets 23 villreinområder. Rådet virker som bindeledd mellom villreinområdene og verner om villreininteressene ved å ta opp til behandling saker av felles interesse, søke samarbeid og avgi uttalelse overfor offentlige myndigheter, private organisasjoner og andre.

Styret er sammensatt av fem representanter og har knyttet til seg en sekretær i – stilling, kasserer og redaktør for årboken, **Villreinen**.

Både villreinnemndene og villreinutvalgene er representert i rådsstyret.

Rådet er aktivt i forvaltningssaker vedrørende disponering av fjellområder med villreinbestand og arrangerer kurs og informasjonsvirksomhet.

Villreinrådet mottar økonomisk støtte fra Direktoratet for naturforvaltning til prosjekter og til drift av **Villreinen**. For øvrig finansieres virksomheten gjennom kontingent fra områdene.

Sekretæren for Villreinrådet er bosatt i Aust-Torpa, og redaksjonen for **Villreinen** er geografisk lokalisert til Dalsbygda i Os. Herfra driftes også rådets hjemmeside og Villreinens hovedside. Informasjonsarbeid gjennom årboka Villreinen og hjemmesidene er for tiden Villreinrådets høyest prioriterte oppgave.

Villreinrådet vil ha relasjon til begge villreinsentrene, og vil ha nytte av sentrene som:

- * og konferansested.
- * presentasjonssted av egen virksomhet.
- * bruker av sentrenes faste kompetanse.
- * bruker av forskningskompetanse og resultater produsert ved sentrene.
- * samarbeidspartner for hjemmesideproduksjon og publikasjoner.

Det bør legges til rette for et nært samarbeid mellom villreinsentrene og Villreinrådet, spesielt på informasjonssiden. Ved skifter av sekretariat og redaksjon, bør det vurderes om funksjonene kan legges til ett av sentrene eller fordeles mellom de to sentrene. Slik kan en både samle kompetanse og styrke samarbeidet mellom sentrene og rådet.

8.3. Villreinsenteret og grunneiere og rettighetshaverne

Fjellstyrene

Fjellstyrene ivaretar allmennhetens rettigheter og herligheter på statsallmenningene etter regler fastsatt i fjelloven. I villreinområdene har de en viktig funksjon i tildelingssammenheng og som oppsyn og tilretteleggere for friluftsliv, jakt og fiske. Fjellstyrene er også viktige høringsinstanser i plan- og inngrepssaker. Gjennom Norges Fjellstyresamband ivaretar fjellstyrene allmennhetens rettigheter i saker av regional og nasjonal karakter.

For villreinsenteret vil fjellstyrene både være viktige informasjonskilder til kunnskap om villreinen lokalt og regionalt, og som aktuelle brukere av senteret til møter, konferanser og kurs. Villreinsenteret vil også være et aktuelt presentasjonssted for fjellstyrenes arbeid og tilbud. Fjellstyrene vil være viktige elementer i villreinsenterets nettverk for kompetanse og kunnskapsoppbygging om villreinstammene.

Villreinsenteret og Statskog

Statskog er Norges største grunneier, og forvalter store arealer i villreinområdene. Statskog har et tett samarbeid med fjellstyrene. Statskog legger også til rette for friluftsliv, jakt og fiske på statseiendommene. På samme måte som for fjellstyrene vil villreinsenteret være en mulig møte- og arrangementsplass for Statskog, og Statskog vil ha mulighet til å profilere sin virksomhet ved villreinsenteret.

Pr. i dag har Forsvaret en festeavtale med Statskog om grunnen på anlegget.

Villreinsenteret og bygdealmenninger og private grunneiere.

De store bygdealmenningerne innenfor villreinområdene er vesentlige aktører i forvaltningen av villreinstammene. Både ansatte og tillitsmannsapparat er aktive i villreinforvaltningen. Det legges ned store ressurser i informasjon om og tilrettelegging for friluftsliv, jakt og fiske for allmennheten. De private grunneierne i villreinområdene har samme funksjoner og aktiviteter. Både bygdealmenninger og grunneiere vil inngå i senterets nettverk, og være både kunnskapsleverandører til senteret og mottakere av informasjon og aktivitetstilbud fra senteret.

9.1. Villreinsenteret og Dovrefjellrådet

Dovrefjellrådet er et interkommunalt samarbeidsorgan (jfr. kommunelovens § 27) for kommuner og fylkeskommuner som berøres av verneplan for Dovrefjell og av fylkesdelplanen for Dovrefjell. Dovrefjellrådet består av kommunene Oppdal, Tynset, Folldal, Dovre, Lesja, Rauma, Nesset og Sunndal, og fylkeskommunene Sør-Trøndelag, Hedmark og Oppland og Møre og Romsdal fylke.

Dovrefjellrådet ble opprettet i 2003 og forsøket med lokal forvaltning går ut 2007. Rådets virksomhet evalueres årlig av AS-plan Viak. En samlet sluttevaluering av de 4 forsøkene med lokal forvaltning forventes ferdig i løpet av 2007, og utføres av Norsk Institutt for By- og Regionforskning, NIBR.

Formålet for rådet er (§ 2 i vedtektene):

- * å sikre en langsiktig og helhetlig forvaltning i hele fylkesplanområdet og å fungere som forvaltningsmyndighet for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark
- * å arbeide for å gjennomføre intensjonene i fylkesdelplanen og verneplanene.
- * å sikre god koordinering mellom forvaltning av nasjonalparken, øvrige verneområder og de øvrige fjellområdene som omfattes av fylkesdelplanen.
- * bidra til å fremme samarbeidet mellom medlemskommunene innenfor det området som omfattes av fylkesdelplanen og verneplan for Dovrefjellområdet, og til å fremme samarbeidet mellom disse og øvrige offentlige og private aktører med interesser eller aktiviteter i området.
- * på grunnlag av årlige meldinger å gi føringer for praktiseringen av verne regler og bestemmelser i kommunale planer, å ta opp behovet for planendringer og å vurdere prosjekter og samarbeidstiltak. Større og prinsipielt viktige saker kan legges fram av medlemskommunene eller statlige organ til drøfting i rådets råd. Ved revisjon av fylkesdelplanen skal arbeidsutvalget fungere som styringsgruppe.

Dovrefjellrådet ledes av et råd på 24 medlemmer, og har et arbeidsutvalg på 7 medlemmer. Rådets sekretariat har kontorsted på Tynset, med 1 heltidsansatt.

Dovrefjellrådet har i medhold av formålet med sin virksomhet en betydelig påvirkningsmulighet på villreinens leveområder gjennom forvaltning av verneområdene, gjennom å kunne ta opp planendringer i fylkesdelplanen for Dovrefjell og gjennom aktivt å fremme samarbeidet mellom både offentlige og private interesser på Dovrefjell. Rådet bidrar i så måte til å realisere ViSa-rapportens strategi om en økosystembasert differensiert forvaltning.

Det er flere sammenfallende formål mellom Dovrefjellrådets virksomhet og Stiftelsen Norsk Villreinsenters virksomhet.

Dovrefjellrådets virksomhet avsluttes som forsøk i 2007. Evalueringen og nasjonale politiske føringer for verneområdeforvaltningen vil avgjøre om rådet etableres som et permanent organ.

Hvis rådet gjøres permanent, og oppgavene ikke endres vesentlig, bør det vurderes om rådets sekretariat kan legges til Villreinsenteret på Hjerkin. Dette vil styrke kompetansemiljøet på senteret ytterligere, og vil også være en styrke for Dovrefjellrådets mulighet til å samordne interesser og oppfylle sitt formål. Medlemmene i Dovrefjellrådet vil også identifisere seg med villreinsenteret.

9.2. Villreinsenteret og SNO

Naturveilederne

I forbindelse med Stortingets behandling av villreinsentersaken våren 2006, ble det satt av midler til opprettelse av 4 naturveilederstillinger i SNO; 2 for region sør og 2 for region nord. Stillingene forutsettes kontormessig knyttet til villreinsentrene med SNO som arbeidsgiver og faglig instruksjonsmyndighet.

Villreinsentrene vil ikke ha åpnet for publikum når naturveilederne ansettes. Flere av arenaene og verktøyene til naturveilederne er heller ikke på plass. Naturveilederne organiseres derfor i en prosjektorganisasjon i SNO. I løpet av det første året skal det utvikles undervisningsmateriell, hjemmesider, naturstier og infopunkter. Det skal også etableres retningslinjer for virksomheten og hensiktsmessige nettverk i villreinområdene.

Det forutsettes at naturveilederne prosjektorganisasjon samarbeider tett med de daglige lederne for sentrene, og at ansettelser og utviklingsarbeid koordineres godt med sikte på å skape et sterkt og godt samlet fagmiljø ved sentrene.

Samarbeidet mellom naturveilederne og villreinsentrene reguleres gjennom en avtale mellom SNO og Stiftelsen Norsk Villreinsenter.

SNOs oppsynspersonell

SNO har:

- * 2 fast ansatte ved lokalkontoret på Dombås som har oppsynsansvar i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, Dovre nasjonalpark og Rondane nasjonalpark og andre verneområder.
- * 1 fast ansatt på Oppdal som rovviltkoordinator for Sør-Trøndelag.
- * 1 fast ansatt i Folldal som rovviltkoordinator for Hedmark.
- * 1 fast ansatt på Kvikne med oppsynsansvar i Forollhogna nasjonalpark og andre verneområder.
- * 1 fast ansatt i Sunndal med oppsynsansvar i Dovrefjell-Sunndalsfjella Nasjonalpark.

SNO ønsker å kjøpe Heimevernshytta på Hjerkin og etablere denne som en utstyrsbase og feltstasjon for oppsynspersonellet med ansvar for Dovrefjell-Sunndalsfjella og Dovre nasjonalparker.

9.3. Villreinsenteret og forskningsinstitusjonene

Det er ønskelig at forskningsinstitusjonene involveres i senteret ved at:

- * de stiller faglig kapasitet til rådighet ved utarbeidelse av informasjonsmaterieil.
- * de bruker nærområdene til senteret, og Dovrefjell og de andre villreinområdene som undervisnings- og forskningsområde for sin forskning på villrein spesielt, og generelt innen høyfjellsøkologi, friluftsliv og reiseliv.
- * de inngår langsiktige leieavtaler om lokalleie til studenter og forskere.
- * de legger kurs, for eksempel NTNUs feltundervisning i fjelløkologi, til senteret.
- * de legger konferanser, møter og seminarer om villrein og andre relevante fagfelt til senteret.
- * det etableres en fast møteplass mellom forskning, forvaltning, rettighetshavere og brukere på villreinsenteret.
- * senteret har internasjonal interesse i for artsforskning, høyfjellsøkologi og klimaforskning m.m. (jfr. Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) strategiske instituttprogram for forskning på høyfjellsøkologi).

Senterets personell vil kunne utføre tjenester for forskningsinstitusjonene i forbindelse med deres aktiviteter i området.

9.4. Villreinsenteret og reiselivsbedrifter på og rundt Hjerkin

Overnattings- og serveringsbedriftene

Det er en klar forventning om at et villreinsenter på Hjerkin skal kunne føre til at flere reisende stopper på Hjerkin, spesielt i sommermånedene. Det er også en forhåpning at flere vil overnatte på Dovreplatået. Dette vil også gi en positiv effekt for overnattings- og serveringsbedriftene.

Villreinsenteret må opprette kontakt med overnattingsbedriftene om et samarbeid omkring informasjonsmaterieil og markedsføring.

Turoperatørene

Flere bedrifter har guide- og turarrangementer på Dovrefjell. Etableringen av villreinsenteret vil kunne gi bedriftene et større marked. Villreinsenteret kan for eksempel bygge opp under guidevirksomheten ved synliggjøring på hjemmesider og i publikasjoner.

Det er viktig at de private operatørene i området trekkes inn i en dialog med senteret for å se hvordan den etablerte guidevirksomheten og virksomheten ved senteret kan trekke veksler på hverandre.

Det må være et krav fra senterets side for en slik markedsføring og samarbeide, at operatørene er sertifisert etter miljøsertifiseringsordninger anbefalt av miljømyndighetene.

9.5. Villreinsenteret og "Villrein som verdensarv"

Fangstsystemene for villrein i Dovrefjell, Sunndalsfjella, Rondane og Reinheimen er av et slikt omfang, og har en slik variasjon i type at de er unike i en internasjonal sammenheng. I 2003 ble det derfor igangsatt et

arbeid for å få villreinen, fangstanleggene og landskapet de er en del av, inn på UNESCOs verdensarvliste. Som en av fem kandidater vurderes nå initiativet av Miljøverndepartementet, i forhold til en plassering på Norges tentative liste. En avklaring forventes i løpet av 2007.

Materiellet som er systematisert i verdensarvprosjektet, vil være et godt grunnlag for utstillinger og annet informasjonsmateriell på villreinsenteret. Miljøene som har arbeidet med verdensarvprosjektet vil være viktige samarbeidspartnere for villreinsenteret.

9.6. Villreinsenteret og Hjerkinns PRO.

Den militære virksomheten på Hjerkinns avsluttes ved utgangen av 2008. I perioden fram til 2012-2020 vil opprydnings- og tilbakeføringsarbeidet i skytefeltet pågå for fullt. I denne perioden vil Hjerkinns PRO ha behov for lokaler til innkvartering, opplæring og bespisning av en betydelig mannskapsstyrke i ca 8 uker i perioden juni – september hvert år. Det betyr at mye av bygningsmassen periodevis vil være etterspurt.

Hjerkinns PRO har behov for informere om det store naturrestaureringsprosjektet som kommer til å pågå fram til 2020. Dette behovet samsvarer godt med villreinsenterets formål.

Forholdet mellom Hjerkinns PRO og eieren av bygningsmassen, vil reguleres ved en avtale om leie av lokaliteter til de formål Hjerkinns PRO vil ha.

9.7. Villreinsenteret og Snøhetta utvikling AS

Snøhetta utvikling AS er et nystiftet selskap (07.02.2006) etablert av kommunene Dovre, Folldal og Oppdal. Hovedformålet med selskapet er å ivareta kommunenes interesser ved avviklingen av Hjerkinns skytefelt, og å være en viktig aktør for å forsterke og utvikle det lokale næringslivet rundt Dovrefjellplatået. Selskapet representerer kommunenes og næringslivets interesser gjennom deltakelse i prosjekter og utredninger, forvaltning av eiendommer, stiftelser, markedsføring og konsulentarbeid.

Pr5osjketet har økonomisk støtte fra de tre eierkommunene, og fra Oppland fylkeskommune, Hedmark fylkeskommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune.

Snøhetta utvikling AS vil gjennom Dovre kommunes engasjement være en mulig eier av bygningsmassen på Hjerkinns hvis Staten v/Miljøverndepartementet ikke benytter sin forkjøpsrett til hele eller deler av anlegget.

Dersom Snøhetta utvikling AS blir stående som eier av bygningsmassen, vil Stiftelsen Norsk Villreinsenter inngå en avtale mellom Snøhetta utvikling AS og villreinsenteret.

Snøhetta utvikling AS vil ha muligheter for å profilere seg både rent fysisk i senteret, og gjennom linker til senterets hjemmesider.

10.

Fra Stortingets og Miljøverndepartementets side er det intensjonen at villreinsentret skal ha et høyt faglig ambisjonsnivå og at det skal være aktivitet ved senteret gjennom hele året. Aktiviteten og bemanningen vil variere gjennom året, med en topp i sommermånedene i forhold til besøkende og feltaktivitet ved senteret. Arbeidet med rådgivning og veiledning, møter, kurs og konferanser m.v. forventes å foregå høst, vinter og vår.

Bemanning av senteret

10.1. Daglig leder

Senteret skal ha en daglig leder, som ansettes 1. halvår i 2007.

Daglig leder skal ha som hovedoppgave å etablere og utvikle Norsk Villreinsenter Nord til å bli et nasjonalt og internasjonalt senter som på uavhengig basis driver formidling, informasjon og rådgiving for å sikre våre villreinstammer og deres leveområder. Daglig leder forutsettes å ha god faglig kompetanse innenfor villreinsenterets ansvarsområde

Sentrale oppgaver for daglig leder vil blant annet være å:

- * stå for oppbygging av stab og fasiliteter i driftsenheten, herunder personalansvar og økonomistyring.
- * utvikle lokale og regionale nettverk og bidra til at senteret får den nødvendige legitimitet.
- * bidra til at Norsk Villreinsenter Nord blir et effektivt bindeledd mellom forskere og brukere.
- * bidra til samarbeid og kompetanseheving lokalt, regionalt og nasjonalt.
- * fremme næringsutvikling på villreinens premisser.
- * etablere kontakt og samarbeid med Norsk Villreinsenter Sør

Daglig leder vil ha prosjektledelsen for oppbyggingen av senteret, og må påregnes å bruke en betydelig del av sin arbeidstid på dette i både 2007 og 2008.

10.2. Fagstilling i senterets stab

Den faglige ambisjonen som er lagt for senteret er høy. Ambisjonen er å være et knutepunkt for forskning, forvaltning m.m. Det er helt nødvendig at senteret i tillegg til daglig leder får en fagstilling som kan konsentrere seg om denne oppgaven fra første stund. Stillingen bør besettes i løpet av 1. halvår 2007.

10.3. Naturveilederne

De 2 naturveilederne inngår i SNOs korps, med plassering ved villreinsenteret. Forutsatt høy aktivitet vil det være stort behov for disse gjennom perioden fra påske til og med høstferie.

I vinterhalvåret vil naturveilederne delvis jobbe med oppgaver for villreinsenteret, og delvis med oppgaver av forskjellig karakter for SNO.

Stillingene er gitt følgende innhold:

- * Informasjon i henhold til SNOs oppgaver.
- * Veiledning/kurs i natur, miljø- og kulturminnekunnskap.

- * Naturformidling.
- * Naturinformasjon ved villreinsentrene.
- * Målrettet kursvirksomhet i samarbeid med lokale aktører, for eksempel villreinnemndene, Statsskog og fjellstyrene.
- * Undervisning for skoleklasser ved sentrene og ute i skolene
- * Tilrettelegging av naturstier, infopunkter og lignende, utstillinger ved sentrene, årsprogram og nettsider.

Målgruppene for stillingenes arbeid er definert som:

- * Barn og unge (barnehage til og med studenter)
- * Besøkende ved sentrene
- * Aktører som driver næringsutvikling
- * Hospitanter ved sentrene
- * Grupper i henhold til årsprogram

Arenaer for naturveiledningen vil være:

- * Villreinsentrene
- * Ute i felt i villreinområdene
- * I tilrettelagte naturstier og informasjonspunkter
- * Skoler
- * Turisthytter
- * Reiselivsbedrifter

Kompetanse som forutsettes innehatt av naturveilederne:

- * Biologi/naturforvaltningskompetanse med spesialitet villrein
- * Informasjons- eller undervisningskompetanse
- * Språk
- * Formidlingsevne
- * Kjennskap til forvaltningen
- * Samarbeidsevner
- * Praktisk felterfaring

11.

Informasjonsstrategi og informasjonskanaler

Med de ambisjoner som er satt for å bruke villreinsentrene til "å løfte villreinen fra menighet til samfunn", vil informasjonsvirksomhet på alle nivåer være en hovedoppgave for senteret.

11.1. Informasjonsstrategi

Stiftelsen Norsk villreinsenter bør tidlig starte arbeidet med en samlet informasjonsstrategi.

Informasjonsstrategien bør utarbeides i samarbeid med Direktoratet for naturforvaltning og Villreinnrådet.

11.2 Nettsted

Internett vil være en viktig informasjonskanal for villreinsenteret. En oppdatert hjemmeside når alle målgruppene året rundt. Det er flere muligheter for å samarbeide med etablerte institusjoner for raskt å komme på nettet.

Naturlige samarbeidspartnere er:

- * Villreinrådet som har en god og oppdatert hjemmeside
- * Direktoratet for naturforvaltning
- * Dovrefjellrådet og iNasjonalparker

Allerede 1. halvår 2007 bør det etableres en hjemmeside hvor etableringsprosess, ansatte, bygningsmasse, villreintema m.m. beskrives. Domene for Stiftelsen Norsk Villreinsenter er anskaffet. Det er naturlig at de to sentrene har en felles nettportal, hvor også Villreinrådet, forvaltningsorganene og forskningsinstitusjonene er med.

11.3. Informasjonsbrosjyrer/informasjonshefte

Det finnes lite informasjonsmaterieell om villrein i Norge. Det bør igangsettes produksjon av en felles brosjyre/hefte på norsk, engelsk, tysk og nederlandsk om villreinen i Norge, om de europeiske villreinområdene og om villrein-stammene .

11.4. Aviser, tidsskrifter, TV og radio

Villreinen er omfattet med stor interesse i jegerkretser og blant generelt naturinteresserte. Både de store regionale avisene, lokalavisene rundt villreinområdene, fagblader som Villmarksliv, Jakt og fiske, Natur og Miljø, Friluftsliv og deler av den kulørte ukepressen, for eksempel Vi Menn skriver jævnlig om villrein, villreinforvaltning og villreinjakt. Villreinen har også betydelig omtale i NRKs naturprogrammer.

For de spesielt interesserte er bladet Villreinen et organ som bør videreføres og utvikles videre i et samarbeid med Stitelsen Norsk Villreinsenter.

Målsettingene om mer helhetlig forvaltning og etablering av større leveområder tilsier at villreinsentrene må vektlegge disse temaene sterkt i sine kontakter med disse informasjonskanalene.

12.

Finansiering av villreinsenteret

Over Miljøverndepartementets budsjett er det for 2006-2007 satt av til sammen 9,5 millioner til etablering og drift av de to villreinsentrene. I tillegg kommer 3,1 millioner til naturveilederne. Forutsatt en 50-50 deling mellom de to sentrene, og med fradrag av stiftelsens fellesutgifter, er det i størrelsesorden 4,5 millioner kr til disposisjon for etablering og drift av senteret på Hjerkin.

12.1. Drift.

Det forutsettes at stillingene som daglig leder og en fagperson tilsettes i løpet av 1. halvår 2007, kan et grovt driftsbudsjett for 2007 se slik ut:

Lønn, sos.utgifter til 2 stillinger:	kr.	900 000
Etablering kontorutstyr:	"	150 000
Drift kontor (telefon, reiser)	"	100 000
Husleie	"	150 000
Strøm, renhold m.m:	"	100 000

Når senteret er oppe i full drift er det anslått en årlig driftsutgift på 3 millioner.

På årsbasis vil et budsjett grovt kunne se slik ut:

Lønn, sos. utgifter 2 stillinger:	kr.	1 500 000
Kontordrift, reiser	"	300 000
Infomateriell m.m.	"	200 000
Møter, konferanser m.m.	"	200 000
Husleie (500 m2)	"	400 000
Strøm, renhold, forsikring m.m	"	300 000
Uforutsett	"	100 000

Sum drift årsbasis **kr. 3 000 000**

Parallelt med dette tilsettes 2 naturveiledere i SNO innenfor de økonomiske rammer som er til disposisjon for dette.

12.2. Investering

Til investeringer kan pr dato det disponeres ca. kr.3,1 millioner innenfor det som er bevilget av Stortinget. Dette kan fordeles slik:

Kjøpte tjenester til hovedprosjekt	kr.	300 000
Arkitektutgifter for bygningsmessige tilpasninger	"	200 000
Tilpasninger av areal i administrasjonsbygget	"	1 000 000
Natur- og kulturstier, infopunkter i utearealet, inklusive ideutvikling og prosjektering	"	500 000
Etablering av utstilling inklusive ideutvikling	"	800 000
Uforutsett	"	300 000

Sum investering **kr 3 100 000**

Et alternativ er også å bruke deler av investeringsmidlene til å kjøpe seg inn i et mulig eiendomsselskap som eier anlegget. Dette vil gi en reduksjon i husleia.

13. Videre framdrift

Så fort eiendomsforholdene er avklart, bør det etableres en prosjektorganisasjon i regi av Stiftelsen Norsk Villreinsenter for etablering av villreinsenteret på Hjerkin. Daglig leder av senteret forutsettes å ha en viktig rolle i dette arbeidet, og kan være prosjektleder. Det bør imidlertid være åpning for å hente inn ekstern prosjektledelse/prosjektmedarbeidere.

En viktig oppgave for en slik prosjektorganisasjon vil være å samvirke med eierne av anlegget om en hensiktsmessig tilpasning av bygningsmassen og organisering av driften.

Hovedprosjektet må ha som målsetting å detaljprosjekttere og kostnadsberegne fase1 og sette i gang selve etableringen av senteret.

En annen viktig arbeidsoppgave for prosjektorganisasjonen er å etablere en samarbeidsavtale med SNO, og samordne SNOs virksomhet med senterets virksomhet.

Prosjektorganisasjonen må også ha som oppdrag å få forprosjektert en større publikumsattraksjon som beskrevet i kap.11.

Senteret bør kunne åpnes og tas i bruk høsten 2007.

14.

Etablering av en større publikumsattraksjon (Fase 2)

Innenfor de økonomiske rammene som Stortinget operer med til investering og drift av villreinsentrene på Dovrefjell og i Tinn, er det ikke rom for etablering av en stor publikumsattraksjon av høy, internasjonal standard.

For å kunne oppfylle intensjonene som Stortinget og Miljøverndepartementet har satt seg om å "løfte villreinen fra menighet til samfunn", er det sterkt ønskelig å etablere en slik attraksjon. Dette fordrer et større, økonomisk engasjement der både staten og ulike næringsaktører kan inngå. Det må også være åpning for at private interessenter kan gå inn i etableringen. Videre må det tilrettelegges for et nært samarbeid mellom de to villreinsentrene på Hjerkin og i Tinn om utvikling og finansiering av slike utstillinger, der noen deler kan være felles, mens andre kan være innenfor spesialiserte tema som er forskjellige for de to sentrene.

I kap. 1.3 er besøkpotensialet til villreinsenteret anslått til ca. 35000 pr. år. Et slikt besøkstall er bare mulig dersom senteret har en publikumsattraksjon/utstilling og et aktivitetstilbud som både imøtekommer barnefamilier og ungdom og voksne besøkende.

For å oppnå dette, forutsettes at senteret:

- * er godt skiltet fra E6 med severdighetsskilting før og avkjøringsskilting på Hjerkin.
- * har gode parkeringsmuligheter i umiddelbar nærhet av bygninger og anlegg.
- * har tiltalende omgivelser og bygningsmasse.
- * har en god ekspedisjon og entre med garderober/toaletter.
- * har en tiltalende og innholdsrik senterbutikk med høy kvalitet på produkter som litteratur, kunsthåndverk og lokale matprodukter.
- * har en kafe/restaurant med mat fortrinnsvis basert på lokale råvarer.
- * er godt tilrettelagt for publikum med fysiske handicap (rullestolbrukere, blinde).
- * har informasjon på 3-4 språk i utstillinger og informasjonsmateriell.

- * har en film/video avdeling med en fascinerende introduksjonsfilm til villreinen og villreinens rike og en film om Dovrefjell.
- * har utstillinger med høy faglig kvalitet med fokus på villrein og hvor moderne utstillingsteknologi er tatt i bruk.
- * tilbyr andre aktiviteter i åpningstida som foredrag om villrein og guiding i nærområdene til senteret.
- * har en egen innendørs "barneavdeling" med aktivitetsmuligheter.
- * har lokaliteter for vandreutstillinger og kunstutstillinger.
- * har godt tilrettelagte naturstier med mulighet til å se villrein i sine naturlige leveområder.
- * har et utendørs "lekeområde" for barn.
- * har et høykvalitets villreinbibliotek

I sommermånedene og påska må senteret ha utvidet åpningstid. Senteret må kunne ta i mot bestillinger fra grupper gjennom hele året.

14.1. Utstilling

Det finnes svært mye kunnskap om villreinen, villreinens leveområder, effekter av ulike inngrep og de avveininger som ofte følger forvaltningen av villrein. Alt dette er godt beskrevet i ViSa-rapporten som baserer seg på et stort kildemateriale.

Villreinen

Opprinnelse og innvandring
Utbredelsen
Livsløpet
Beitevaner og -grunnlag, vandringer,
Villreinen som miljøindikator
Villrein versus tamrein
Villreinen og økosystemet

Fangstanleggene på Dovre og i Rondane

Verdensarven – UNESCO

Truslene mot villreinen

Arealbruk og inngrep
Motorferdsel
Hensyntagen ved ferdsel

Forvaltningen av villreinstammene

Forvaltningsorganene

Næring og rekreasjon

Villreinjakta i Norge
Villreinjakta på Dovre og i Rondane

Villreinforskning

Dagens forskning
Godbiter fra forskningen

Rein i matlaging

Rein i kunst og håndverk

Økosystemet Dovrefjell

Bred presentasjon (3D-modell)
Landskapet/formasjonene
Naturhistorien, særlig etter siste istid
Predator-byttedyrsystemet med bl.a. smånagere/villrein/sau-jerv/fjellrev/kongeørn

Botanikken på Dovrefjell

Nunatakkteoriene
Olav Gjærevoll
Sjeldne arter
Klima og vegetasjonsendringer

Moskusen på Dovrefjell

Moskusens historiske utbredelse
Moskusens utbredelse i dag
Innføring av Moskus på Dovre
"Utvandringene" til Femundsmarka og Rogen

Fuglefaunaen

Nasjonalparkene og verneområdene på Dovrefjell (iNasjonalparker)

Nytten av biologisk mangfold
Trekke fra flora og fauna
Utvalgte planter og dyr
Vernehistorien på Dovrefjell og i Norge
Internasjonale konvensjoner

Kulturhistorie på Dovrefjell

De første folkene
Jakt og fiske

Utviklingen av turismen på Dovrefjell

Fjellstuene på Dovrefjell
Turistforeningens virksomhet; rutene og hytter på Dovrefjell

Pilgrimsvandringene på Dovrefjell

Enig og tro til Dovre faller
Om Dovre som nasjonal fjell

Tjetta på Dovre
Myter og sagn

Utfordringen er å utvikle en konkret informasjons- og kommunikasjonsløsning som kan dekke behovet for flere målgrupper. Senteret må ha tilbud om fasiliteter for fordypning, herunder datatilgang til all relevant kunnskap. Senteret må også innholde moderne teknologiske presentasjonsformer for formidling til et bredt publikum. Dette krever betydelige investeringer som må utredes nærmere.

14.2. Utstillingsprinsipper

Følgende prinsipper kan ligge til grunn for utformingen av utstillingen:

- Den skal være en ressurs for senteret og en attraksjon i seg selv.
- Den skal være dynamisk og være en kombinasjon av permanente og temporære moduler, ikke en statisk museal utstilling.
- Den skal ha høy natur- og kulturfaglig kvalitet.
- Den skal være underholdende.
- Den skal aktivere de besøkende.
- Lokale/regionale aktører skal være med i utformingen.
- Utstillingen skal i stor grad være basert på moderne teknologi, bl.a. fjernmålings-, navigasjons- og videoteknologi
- Interaktive løsninger skal stå sentralt

14.3 Utstillingstema

Temaene nedenfor er eksempler, og det vil ikke være mulig å ta for seg alt på en gang. Temporære utstillinger vil være en del av tilbudet.

14.4. Tekniske løsninger/virkemidler

Aktuelle elementer her vil for eksempel være

- * Online filming av naturfenomener ved bruk av web- kamera, eks. på rein, ved rovfugltreir, fjellrev mv.
- * Bruk av navigasjons- og fjernmålingsteknologi, som for eksempel gir mulighet til å følge individer av reinsdyr gjennom hele året.
- * Bruk av video og film.
(Den store 3D-filmen om Dovrefjell med villreinen i fokus.)
- * Bruk av teleskop og kikkert.
- * Spesiell tilrettelegging for unger og barnefamilier.
- * Bruk av audio-guide i utstillingene.
- * Nettbaserte undervisningsopplegg for skoler.
- * Datspill/rollespill for barn og voksne.
- * Database for tilgjengelig villreinlitteratur.
- * Utlegging av jaktopplysninger på nettet.

14.5. Kostnader og finansiering

Beregning av kostnader og finansiering av en større publikumsattraksjon er avhengig av at det gjøres flere prinsipielle valg. De to viktigste er:

- * Bruk av eksisterende bygningsmasse eller bygging av nytt "signalbygg".
- * Statens rolle og ambisjon i oppbyggingen av en publikumsattraksjon, herunder økonomisk innsats.

Stiftelsen Norsk Villreinsenter vil være naturlig initiativtaker overfor Miljøverndepartementet for å kunne avklare dette.

For å få et begrep om kostnadene ved etablering av en publikumsattraksjon med den kvalitet som er skissert her, kan det tas utgangspunkt i en pris på kr. 25000/ m² for utstillinger og kr. 20000/m² for et nybygg. I tillegg kommer kafe, resepsjon, møblering, ute-område m.v.

Et bygg på 600 m² med 400 m² utstilling vil være i størrelsesorden 25 millioner.
(innbefatter både villrein og nasjonalparkinformasjon).

Total omsetning for villreinsenteret inklusive en publikumsattraksjon og naturveilederne vil kunne se slik ut:

Kostnader:

Lønn personell	kr.	1 500 000
Lønn/drift naturveiledere	"	1 500 000
Reiser, kontorutgifter:	"	300 000
Kurs, møter, infomateriell m.m.	"	200 000
Strøm, forsikringer, vedlikehold	"	300 000
Husleie	"	250 000
Videreutv. utstilling, infomatr. m.m	"	1 000 000
Drift butikk, kafe inkl.personell	"	1 000 000
Finanskostnader (avh.av finansiering)	"	200 000

Sum kostnader	kr	6 250 000
----------------------	-----------	------------------

Finansiering:

Driftstilskudd fra Miljøverndepartementet:	kr.	3 000 000
Salgsinntekter (kr.50 X 35000)*:	kr.	1 750 000
Tilskudd til SNO	kr.	1 500 000

Sum tilskudd og salg: kr. 6 250 000

(*kr.50 pr. pers omfatter både kjøp i kafe og butikk, samt en inngangsavgift.)

Det er prosjektgruppens anbefaling at en slik publikumsattraksjon etableres som en integrert del av villreinsenteret og finansieres av Staten v/Miljøverndepartementet, og drives av Stiftelsen Norsk Villreinsenter og iNasjonalparker.

Litteratur

Baadsvik, Karl J. NINA Rapport 116. 2006.

Hardangervidda nasjonalparksenter - et egnet kompetansesenter for villrein. En forstudie.

Miljøverndepartementet 2005.

Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand. St.meld.nr.21 (2004-2005)

Andersen, Reidar og Hustad, Håkon (red). NINA Temahefte 27. 2004.

Villrein & Samfunn. En veiledning til bevaring og bruk av Europas siste villreinfjell.

